

Kilde mesinduse ajaloost Karula rahvuspargis

Kokkuvõte loengust Karksi-Nuia mesindusõppusel 12.09.2009.a.

Lektor Mati Urbanik, lektorileping PR-6-1.5-4

Mesindusloeng toimus Eesti mesindusprogrammi raames, mida toetab Euroopa Liit

Loengu käigus käsitletud teemad:

Karula rahvuspargi lühitutvustus. Karula rahvuspargis senini säilinud tarupedajad ja nende eksponeerimise ning tutvustamise võimalustest. Näidati lühifilmi Karula rahvuspargist

Põnevaid eksponaate Värtemäe talu mesinduse ekspositsioonist.

Mesindusega tegeldi Eestis juba muinasajal. Tollane mesindamine seisis põhiliselt mesilasperede otsimiga see tähendab tegeleti meejahiga. Leitud pered tehti lihtsalt meest tühjaks ja mesilased jäeti saatuse hooleks. Hiljem arenes sellest metsmesindus. Mesilasi hakati pidama nii looduslikes kui ka inimese poolt rajatud õõnsustes. Neid puid kus elasid mesilased hakati nimetama taru- või mesipuuks. Tavaliselt raiuti mesilastele pesaõõnsus männi sisse. Võrumaal nimetati männipuid mille sisse oli rajatud mesilaste pesa tarupedajateks.

Karula rahvuspargi mail on säilinud kaks vana tarupedajat. Pesaõõnsused on raiutud vanade puude sisse ligi 100 aastat tagasi ja ühte kasutati sülemite püüdmiseks ja teist ka mesilaste pidamiseks. Need tarupedajad on arvele võetud, ülesse pildistatud ja joonistatud ning nendega seonduv ajalugu talletatud Ferdinand Linnuse poolt 1937 aastal. Värtemäe talu mesindus-ajaloo raja tarbeks on meisterdatud kui mitte kõige uuem siis kindlasti üks uuemaid tarupuid Eestis. Õõnsus raiuti männi sisse 2005 aasta suve teisel poolel ja juba 2006 aasta juunis tuli sinna sülem sisse. Katsusin seda mesipuud majandada samal viisil nagu seda tehti mitusada aastat tagasi. See pere elas puuõõnes 3 suve ja 2 talve, kuni metsnugis hävitas puuõõnes elutseva pere 2009 aasta talvel.

Karksi-Nuia õppepäevale oli kaasa võetud ka mõningaid põnevaid eksponaate. Kaasas oli poollamav pakktaru mis oli kasutusel olnud Saatse kandis Setumaal. Rääkisime juurde loo miks Saatse kandi kaks küla olid üle läinud poollamavatele pakktarudele.

Kaasas oli ka Värtemäe talus 100 aastat tagasi kasutusel olnud pakktaru koopia – taru mõõdud ja kirjeldused pärinevad Laine Rohult (Kaika Lainelt) kelle isa oli omale pakktarud ehitanud minu vanaisa kasutusel olnud pakktarude järgi ja Püssa talus (Kaika Laine talus) peeti mesilasi raamtarude kõrval ka ühes pakus 1965 aastani. Tänu sellele oligi mul võimalik hankida teavet ka oma talu mesinduse ajaloost.

Üheks enam arutelu tekitas taru millel olid püstised (Viljandi) raamid ja need sai tarru ja tarust välja võtta küljel oleva luugi kaudu. Taru oli veel 1996 aastal kasutusel Võrumaal Sännas. Siit ka näide sellest kui suur on harjumise jõud. Näiteks lamavtarudelt üleminek korpustarudele on toimunud väga visalt.

Palju küsimusi tuli vana-aegse plaat kärjepressi koht. Muretsesin selle riista häda sunnil- oli aeg kui ei olnud kärjepõhja saada ja pidin hakkama ise kärjepõhjasid tegema. Katsetused mesilasi pidada pakktarus ja tarupedajas on andnud mulle palju kogemusi mida on hea Värtemäe talus mesindusprogrammide käigus edasi anda külastajatele.

Mati Urbanik